

احمد عدالتیان | یکی از کارهایی که واجب است در روز عید فطر انجام شود، پرداختن زکات فطره است که به آن فطریه می‌گویند و بر سرپرست مالی خانواده (اگر خودشان فقیر نیستند) واجب است فطریه خود و کسانی که در غروب شب عید فطر، «نان خور» و محسوب می‌شوند (همسر و فرزندان) را پرداخت کنند.

کسانی که در ماه رمضان، کل ماه یا بخشی از آن را عذر داشته‌اند و روزه نگرفته‌اند، هم باید فطریه پرداخت کنند و برخلاف چیزی که گاهی بین مردم شنیده می‌شود، فطریه میهمان آخرین افطار ماه مبارک (فقط یکی دوشب) که بعد از افطار به منزل خویش بازمی‌گردد، به نظر اکثر مراجع تقلید برعهده خودش است و برعهده میزبان نیست. مقدار فطریه طبق مبنای اکثر مراجع تقلید، از غذای متعارف (گندم و برنج و...) برای هر نفر یک صاع (حدود ۳ کیلوگرم) است و می‌توانیم معادل قیمت آن را از بازار محل زندگی سؤال کنیم و بپردازیم، (فقط آیت‌الله شبیری زنجانی صاع را حدود ۳/۵ کیلوگرم می‌دانند). ابتدای زمان پرداخت فطریه طبق فتوای شهید آیت‌الله خامنه‌ای و آیت‌الله سیستانی، از غروب آفتاب شب عید فطر است و طبق فتوای آیت‌الله مکارم شیرازی، روز عید و قبل از اقامه نماز عید است. انتهای زمان پرداخت فطریه برای کسی که در نماز عید حاضر شود، طبق فتوای شهید آیت‌الله خامنه‌ای و آیت‌الله سیستانی، بنابر احتیاط، قبل از نماز است که باید آن را پرداخت کند یا آن را از مال خود جدا کند. طبق فتوای آیت‌الله مکارم شیرازی، باید قبل از نماز آن را پرداخت کند و اگر دسترسی به فقیر ندارد، می‌تواند مقداری از مال خود را به نیت فطره جدا کند و برای مستحقّی که در نظر دارد یا برای هر مستحقّی کنار بگذارد و باید هر وقت که آن را می‌دهد، نیت فطره کند. اما کسی که در نماز عید حاضر نشود، طبق فتوای مشهور، می‌تواند تا قبل از زوال روز عید فطر، زکات فطره را پرداخت کند.

اللَّهُمَّ وَفِّرْ خَطِيئَةَ فِيهِ مِنَ النَّوَافِلِ

وَأَكْرِمْنِي فِيهِ بِإِخْضَارِ الْمَسَائِلِ

وَقَرِّبْ فِيهِ وَسِيلَتِي إِلَيْكَ مِنْ بَيْنِ النَّوَافِلِ

يَا مَنْ لَا يَسْغُلُهُ إِلَّا خَالِحُ الْمَلِخِجِينَ

خدایا بهره‌ام را در این ماه از مستحبات فراوان کن و مرا با تحقق درخواست‌ها گرامی دار و از میان وسایل، وسیله‌امرا [برای رسیدن به درگاهت] به سویت نزدیک کن، ای که پافشاری اصرار ورزان مشغولش نسازد!

راهکارهای کمال

علیرضا و کیلی | حجت الاسلام والمسلمین عادل‌نیا در شرح دعای روز بیست‌هشتم ماه مبارک رمضان، به تبیین چهار مؤلفه کلیدی برای تعالی روح و نزدیکی به درگاه احدیت می‌پردازد؛ مؤلفه‌هایی که از بهره‌مندی از نوافل و مستحبات آغاز می‌شود و با هوشیاری دربارہ مسائل زندگی، انتخاب بهترین وسایل برای قرب الهی و درنهایت، امید به رحمت بی‌پایان خداوند در برابر لجاجت بندگان، تکمیل می‌شود.

بهره‌مندی کامل از نعمت نوافل و مستحبات

در بخش نخستین این دعا می‌خوانیم: «اللَّهُمَّ وَفِّرْ خَطِيئَةَ فِيهِ مِنَ النَّوَافِلِ»، روزه‌دار از پروردگار مهربان می‌خواهد که بهره و سهم او را در این روز از اعمال نوافل و مستحبات، زیاد و وافر کند. این درخواست، نشان‌دهنده عمق توجه انسان مؤمن به ارزش فرصت کم عمر و ماه رمضان است. وقتی انسان با تمام وجود به قرائت قرآن، برپایی نماز شب، اطعام روزه‌داران و توجه به محرومان می‌پردازد، انتظار دارد که این تلاش‌ها تنها یک عمل روزانه نباشد، بلکه تبدیل به برنامه عملیاتی دقیق در دنیا و ذخیره‌ای گران بها برای آخرت شود. نوافل درواقع آن چراغ‌های کمکی هستند که درکنار نمازهای واجب، مسیرکمال را برای انسان روشن تر می‌کنند و روزه‌دار با این درخواست، می‌خواهد از این دریای رحمت که با نام مستحبات شناخته می‌شود، بیشترین استفاده را ببرد.

هوشیاری و حضور ذهن در برابر مسئولیت‌ها

نکته دوم و بسیار مهمی که در عبارت «وَأَكْرِمْنِي فِيهِ بِإِخْضَارِ الْمَسَائِلِ» نهفته است، موضوع حضور ذهن است. انسان درگیر مسائل متعددی است، گاهی تدغغه‌های فردی، گاهی مسئولیت‌های اجتماعی و گاهی چالش‌های خانوادگی. در این دعا، از خداوند می‌طلبیم که مسائل و مسئولیت‌هایمان را به حضور ذهن ما بیاورد تا از آن‌ها غافل نشویم. غفلت، دشمن خطرناکی است که می‌تواند انسان را از مسیر اصلی خارج کند. ما نباید از همسر، فرزندان، مسجد و جامعه غافل شویم و حتی باید در برابر دشمنان درونی و بیرونی هوشیار باشیم. این درخواست، نوعی استمداد از خداوند است برای اینکه بصیرت به ما بدهد تا در میدان زندگی، خواب‌نمانیم و از وظایف خود غافل نشویم.

نزدیک‌ترین وسیله برای قرب الهی

در ادامه، دعا با عبارت «وَقَرِّبْ فِيهِ وَسِيلَتِي إِلَيْكَ مِنْ بَيْنِ النَّوَافِلِ» به اوج خود می‌رسد. در اینجا روزه‌دار از خداوند می‌خواهد که وسیله او را برای رسیدن به درگاهش، از میان تمام وسایل و اسباب دنیوی، نزدیک‌ترین و بهترین قرار دهد. باید توجه داشت هر نعمتی که به انسان می‌رسد، اسبابی دارد و طبق سنت الهی، خداوند رحمت خود را به همه می‌رساند. اما انسان باید تلاش کند که نزدیک‌ترین سبب و وسیله را شناسایی کند. این وسیله می‌تواند عمل صالح، توبه یا حتی یک دعاي خالصانه باشد. هدف این است که انسان با استفاده از این ابزارها، خود را به ساحت قدس ربوبی نزدیک کند و تعالی یابد، نه اینکه در دام دنیا گرفتار شود.

امید به رحمت در برابر لجاجت و جهالت

دعای روز بیست‌هشتم با ذکر صفت «يَا مَنْ لَا يَسْغُلُهُ إِلَّا خَالِحُ الْمَلِخِجِينَ» به پایان می‌رسد؛ صفتی که مایه امیدواری بندگان به خداوند است؛ همان خداوندی که اصرار و لجاجت بندگان نادان، او را از بخشش و لطفش باز نمی‌دارد. انسان با وجود جهل، فقر، علم و لجاجت، بازهم امیدوار است که خداوند، او را رها نکند. این بخش از دعا به ما می‌آموزد که هرچند ممکن است اشتباه کنیم، اما در رحمت خدا به روی ما بسته نیست. اصرار در دعا و توبه، نشان‌دهنده نیاز درونی ماست و خداوند این نیاز را می‌بیند و با لطف بی‌پایان خود پاسخ می‌دهد، بنابراین باید با توکل بر این صفت، همواره برای نزدیکی به خداوند تلاش کنیم.

با مقاومت به احسن الحال می‌رسیم

آمنه مستقیمي | بهار اگرچه به دلیل تکرار هرساله‌اش برای ما شکل عادت به خود گرفته و اغلب از کنار عمق حقایقی که در آن نهفته است، ساده می‌گذریم اما حالاکه درگیر جنگ هستیم و این جنگ تحمیلی با بهار مقارن شده است، می‌توان با نگاهی به درس‌های بهار و سنت‌های نوروزی، هم به تاب‌آوری اجتماعی ضریب داد، هم راه عبور از بحران را پیدا کرد. در این باره با حجت الاسلام والمسلمین ابوالفضل عادل‌نیا، استاد خارج فقه و اصول حوزه علمیه مشهد و همچنین از شاگردان رهبر شهید انقلاب، گفت‌وگو کرده‌ایم.

گفت‌وگو

مثل زمین باشیم!

امسال شرایط به‌گونه‌ای شد که ما علاوه بر جنگ درونی، در بیرون هم درگیر مبارزه هستیم. لذا لازم است همان‌طور که برای رهایی از حجاب‌ها، هوا و هوس‌ها و آزاد کردن بُعد ایمانی خود در ماه مبارک رمضان تلاش می‌کنیم، در جنگ بیرونی هم مقاوم و مبارز باشیم و بهار در این باره برای ما معلم و راهنماست. همان‌طور که با نوروز و فرارسیدن بهار، زمین مرده و گیاهانی که در حجاب زمستانی بودند، زنده می‌شوند و از تاریکی‌ها سر بلند کرده، با بارش باران و وزش نسیم بهار و اتصال به قدرت الهی، حیات و رشد را تجربه می‌کنند، انسان هم می‌تواند با دل‌تکانی و تغییر سبک زندگی و اتصال به منبع لایزال قدرت، خود را در مسیر تعالی و رسیدن به احسن الحال قرار دهد.

تاب‌آوری با سنت‌های نوروز

سنت‌های نوروزی ما ایرانیان، یکی از راه‌های مهم تاب‌آوری اجتماعی است؛ صله رحم و جمع‌گرایی، ازجمله این رسوم است که حتی قبل از اسلام رایج بوده است و اسلام هم جنبه عقلایی آن را تأیید می‌کند. صله رحم، دیدار با بزرگ‌ترها، محبت و عطوفت با کوچک‌ترها، عیدی دادن و... همان‌طور که بهار طبیعت را زنده می‌کند، به انسان نیز فرصت بروز و پرورش استعداد‌های انسانی را می‌دهد. اینکه در بهار و ابتدای سال تلاش می‌کنیم خانواده و دیگران را خوشحال کنیم و از فردگرایی به سمت اجتماع برویم، ازجمله این فرصت‌هاست؛ برای همین هم صله رحم از مستحبات مؤکد در آموزه‌های دینی ماست و انسان مؤمن اجازه ندارد با اعضای خانواده و اجتماع، قطع ارتباط کند؛ چون این اجتماع است که از آدم‌ها امت می‌سازد.

به احسن الحال برسیم

خداوند در سوره مبارک عصر می‌فرماید، «انسان در خسران و زیان است؛ مگر آن‌ها که ایمان آورده، عمل صالح انجام دهند و در نیکوکاری و صبر، نواصي دارند.» تا زمانی که امتی مقاوم باشد، به همه خواسته‌های خود می‌رسد. صبر و مقاومت در انسان به منزله ریشه برای درخت است. تا وقتی که درخت ریشه دارد، از همه عوامل سازنده حسن استفاده را می‌برد و در بهار بارور می‌شود اما اگر ریشه نداشته باشد، حتی آب، آن را فاسد می‌کند؛ ما هم اگر با ایمان و عمل صالح، مسیر مقاومت را در پیش بگیریم، به احسن الحالی که در دعای تحویل سال از خدا طلب می‌کنیم، دست می‌یابیم.

مؤمنان در جنگ دائمی‌اند

تقارن عید سعید فطر و بهار طبیعت در شرایط جنگ تحمیلی رمضان به کشور را باید به فال نیک گرفت؛ برای اینکه بتوان جمع بین این دو عید و شرایط جنگی را توضیح داد، باید توجه داشت که انسان مسلمان و مؤمن همیشه در حال جنگ است؛ یا جنگ درونی یا بیرونی. لذا همه مؤمنان در ماه مبارک رمضان، در درون خود یک جنگ تمام‌عیار را بین خود و شیطان و ایمان و کفر راهبری می‌کنند. یک ماه با شیطان به عنوان دشمن انسانیت مبارزه می‌کنند و در پایان این ماه، برای پیروزی حق بر باطل و توحید بر شیطان درون، عید فطر را جشن می‌گیرند.

عید واقعی با مقاومت می‌آید

اگرچه امسال درحالی‌که ما با زبان روزه و اعمال ماه رمضان با شیطان درون در جنگ بودیم، شیطان بزرگ آمریکا جنگی نابرابر و غیرقانونی را بر ما تحمیل کرد، اما همان‌طور که دانه گیاه در بهار همه خاروخاشاک را کنار می‌زند و از تاریکی‌ها و حجاب و دل خاک بیرون می‌آید و رشد می‌کند، ما هم که یک ماه با شیطان درون جنگیده‌ایم، باید حجاب‌های درون را کنار بزنیم و با حضور خود در صحنه و حمایت از مدافعان وطن، خویش را در مسیر رشد و تعالی قرار دهیم. اینکه شب‌ها مردم همچون مشت‌ی متحد و درقالب امت در خیابان‌ها و میادین و مساجد حضور می‌یابند، دشمن را در رسیدن به اهدافش شکست می‌دهد و عید واقعی را برای ما به ارمغان می‌آورد؛ همان‌طور که پیروزی بر شیطان نفس، فطر را به ما هدیه می‌دهد.

صبر بر مصیبت، بهار می‌آورد

در دعای تحویل سال، از خدا تحول و رسیدن به احسن الحال را طلب می‌کنیم. راه این مهم را می‌توان در این حدیث پیامبر (ص) یافت که فرمودند: انسان باید در سه میدان مقاوم باشد؛ نخست درمقابل مصیبت، دوم درمقابل معصیت و سوم درمقابل طاعت. تاب‌آوری و مقاومت یعنی ایستادگی در هر سه این میادین؛ این جنگ تحمیلی، عزیزانی را از ما گرفته و باعث شهادت جمعی از هم‌وطنان و فرماندهان و مردم شده است و می‌بینیم مادرانی را که چند شهید داده‌اند و می‌گویند اگر فرزند دیگری داشتیم، نیز تقدیم می‌کردیم؛ این یعنی نترسیدن از مصیبت و این همان درسی است که حضرت زینب (ص) به ما آموختند، وقتی درمقابل طعنه و تحقیر یزید، فرمودند: «و مارأيتُ ألا جميلًا». مردم ما این روزها به زیبایی این جهان بینی را در مواجهه با شهدا‌ها، مجباران و جنگ از خود نشان می‌دهند. این مقاومت، پیروزی را برای ما به ارمغان می‌آورد.

بازگشت به ایمان و ایستادگی

زیرا ملت ایران نه از سر خشم، بلکه از سر کرامت و ایمان دفاع می‌کند.

در چنین لحظه‌ای، عید فطر برای ما تنها آیین بندگی نیست، بلکه آیین بیداری ملی است.

در نمازی که میلیون‌ها نفر به پا می‌دارند، توحید نه در قالب ذکر که در پیوند دست‌ها معنا می‌یابد. هر تکبیر نماز فطر، درحقیقت فریادی است علیه ظلم و تجاوز و هر دعای قنوت، نغمه‌ای برای صلیحی ابرومند و ایمانی پایدار.

اگر بخواهیم از دل بحران امروز، راهی به نور بیابیم، باید به همان روح فطری بازگردیم که خدا در ما نهاده است؛ همان فطرتی که نمی‌پذیرد انسان، قربانی طمع و سلطه شود. عید فطر یعنی بازگشت به این فطرت؛ به محبت، عدالت و دفاع از حق.

در پایان، باید گفت که رمضان امسال ما با جنگ برون و درون سپری شد؛ جنگی میان ایمان و ترس، میان صدق و مصلحت، میان امید و خستگی و فطر فرصتی است برای انتخاب دوباره؛ انتخاب صبر و اتحاد، انتخاب ایمان به وعده الهی و باور به اینکه «نور خدا خاموش شدنی نیست»، «توبه، (۳۲، بار شد که این عید، نه تنها پایان روزه که آغاز فصلی تازه در تاریخ ما باشد؛ فصلی که در آن، از دل سینه‌های سوخته، نور امید و آرامش واقعی طلوع کند.

محمدحسین

بنیادین دارد، صبر، توکل و وحدت. خداوند در آیه ۲۰۰ سوره آل عمران می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.»

یعنی ای مؤمنان! در سختی‌ها مقاومت کنید، در برابر یکدیگر بردبار باشید، مراقب مرزها و پیوند‌هایتان باشید و تقوای الهی را نگه دارید تا رستگار شوید. این آیه دقیقاً برای چنین روزهایی است؛ روزهایی که امت، باید میان خود پیوندی محکم‌تر بسازد و در برابر دشمنان بیگانه، هوشیار بماند.

در روایات نیز، امام علی (ع) در نامه به مالک اشتر می‌فرماید: «بدان که مردم، ستون دین و سپر در برابر دشمن‌اند.»

یعنی قدرت حقیقی هر جامعه، در اتحاد دل‌های مردمانش است. نه در شمشیرها و ابزارها. امروز عید فطر باید به یادآورنده همین حقیقت باشد که شادی ما زمانی معنا دارد که حافظ خون بی‌گناهان باشیم و دل به عدالت و مقاومت، سپرده باشیم. رمضان ماه تمرین خویشتن‌داری است و فطر، میوه آن در جامعه. ما اگر بتوانیم «تقوای فردی» را تبدیل به «تقوای اجتماعی» کنیم، دیگر دشمن بیرونی نمی‌تواند ما را از درون مغلوب سازد. پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «بهترین جهاد، گفتن

عید فطر امسال در ایران، فقط پایان روزه نیست، بلکه نشانه‌ای است از آغاز تأملی عمیق در میانه التهاب و تهدید. سال‌ها بود که مردمان این سرزمین چنین فضایی را تجربه نکرده بودند. از پایان جنگ تحمیلی هشت ساله تا امروز، هیچ‌گاه سایه تهدید و هراس تا این اندازه بر جان جامعه ننشسته بود. اکنون که استکبار جهانی و رژیم صهیونیستی به صراحت به مرزهای ما چشم طمع دوخته‌اند و فضای منطقه پر از دخالت و آتش‌افروزی است، سؤال اصلی مؤمنان و ملت ایران، این است که در چنین شرایطی، آیات قرآن و روایات اهل بیت (ع) چه می‌گویند؟ چگونه می‌توان میان غم جنگ و معنای عید، پیوندی ایمانی برقرار کرد؟ در قرآن، واژه «فطر» از ریشه «فَطَرَ» به معنای شکافتن و آغاز کردن آمده است؛ همان‌گونه که روزه‌دار با افطار، گشودگی تازه‌ای بر جان خویش می‌یابد، جامعه نیز می‌تواند از دل سختی‌ها، راهی تازه به سمت نور باز کند. آیه شریف «فَأَنْعَمَ الْفُسُوسُ» در سوره انشراح، یادآور سنتی الهی است؛ هیچ عسرتی بی‌ثمر نمی‌ماند. اگر دل به ایمان باشد، امروز نیز، هرچند بر ما فشار است و بیم و اضطراب سایه انداخته است، اما همین دوره سخت، می‌تواند عرصه تولد دوباره روح ملی و دینی ما باشد.

قرآن کریم در برابر جنگ و دشمنی، ۳ توصیه